

МИКОЛА ТВОРИДЛО ЯК ТВОРЕЦЬ ВІТЧИЗНЯНОЇ АГРОНОМІЇ

Пинда Л.А., Павлюх М.В.

Львівський національний аграрний університет (м. Львів)

Вивчення феномену просвітянського й кооперативного рухів українськими істориками, пов'язані з невідомими для широкого загалу іменами та фактами. Одним із таких невідомих імен є Микола Творидло, який відіграв значну роль у модернізації господарського та економічного рухів у Західній Україні вкінці ХІХ – початку ХХ ст.ст. Він був активним діячем товариств: «Просвіта», «Сільський господар», «Центросоюз». М. Творидло – автор численних праць, статей у міжвоєнній Галичині.

Про Миколу Творидла маємо небагато відомостей в Україні, проте в діаспорних енциклопедичних виданнях існує багато біографічних статей про його життя та творчість, Микола Творидло згаданий як галицький український агроном, директор Центросоюзу у Львові. В Енциклопедії Українознавства зазначено, що М. Творидло – інженер-агроном, ініціатор і співзасновник товариства «Просвіта» в Ужгороді, а також директор централі «Сільський господар» у Львові 1924–1927 рр. Народився Микола Творидло у селі Зашків 4 квітня 1884 р. у родині сільського дяка. Родина Творидлів була багатодітною. Микола закінчив 4 роки сільської школи, потім гімназію у Львові. Отримавши атестат зрілості, хлопець займався репетиторством. Велике враження на хлопця справив лектор В. Король, який у 1898 р. приїжджав у Зашків. Тому у 1905–1909 рр. навчався у Рільничій Академії у Дублянах.

У 1907 р. М. Творидло отримав стипендію «на внесок господарчо-промислової комісії». Тому після закінчення агрономічних студій, Микола навчався і проходив практику в Данії, Чехії, Швейцарії, Німеччині. Після повернення до України, протягом 1911–1915 рр. працював викладачем агрономії у сільській школі у с. Милованю. Одночасно, був членом управи товариства «Просвіта» у Львові, представником «Просвіти» у товаристві «Сільський господар». Неодноразово брав участь у багатьох ярмарках, виставках, а також вів господарські курси у філіях «Сільського господаря».

М. Творидло був не тільки талановитим агрономом, а також науковцем та літератором. 1911 р. видав посібник з серії «Господарська бібліотека» про свої враження та досвід за кордоном. Перша книга була успішною, тому у 1912 р. книгу перевидали під назвою «На господарські теми». Протягом 1912–1913 рр. виходять статті М. Творидла на шпальтах часопису «Календаря Просвіти». У статті «Три дні у чеськім селі» описані: сільське життя, побут, діяльність селян. У 1913 р. товариство «Сільський господар» видав популярну брошуру для селян «Годівля свиней у селянських господарствах», яка була написана М. Творидлом як наукова праця. Як член головної управи «Просвіти» М. Творидло опублікував книгу «Просвітній стан українського населення Львівського повіту».

Після Першої світової війни, яка частково припинила діяльність «Просвіти» і «Сільського господаря», М. Творидло перебував керівником

практики для сільських учнів Молочарських курсів в Моравії. Протягом 1918 р. М. Творидло написав рукопис праці, присвячений 50-літньому ювілею «Просвіти» – «П'ятдесятилітня діяльність «Просвіти» на полі економічнім», яка була історією Товариства у сфері господарсько-економічної діяльності. Як фахівець, М. Творидло аналізує недоліки у роботі «Просвіти», «Сільського господаря». У 1919–1924 рр. Микола Творидло був членом управ товариства «Просвіта» й «Сільський господар». Протягом цього періоду виїздить у Подєбради (Чехословаччину), де працює в Українській господарській Академії. У Підкарпатській Русі разом з А. Волошином та братами Брашейками бере участь у розбудові закарпатської «Просвіти». Протягом 1918–1920 рр. М. Творидло організовує роботу господарсько-промислової комісії. 1920–1923 рр. М. Творидло налагоджує роботу господарської школи у Домбожу під Ужгородом. З 1926 р. М. Творидло працює у Львові, а також працює в управах «Просвіти» як постійний член промислової комісії «Сільського господаря», з 1932 до 1939 рр. – працівник централі «Центросоюзу». У 1938–1939 рр. був сенатором від партії УНДО у польському сеймі.

З ініціативи голови «Просвіти» І. Брика у грудні 1932 р. була організована лемківська комісія, до складу якої увійшов М. Творидло. Окремої уваги заслуговують праці М. Творидла міжвоєнного періоду. Серед них: підручники, посібники для господарських шкіл, науково-довідникові збірники, присвячені ювілеям українських економічних організацій, популярні брошури для селян, наукові статті у пресі. У 1924 р. з'являється посібник «Практичний господар. Управа ріллі і господарських рослин». М. Творидло відредагував «Ювілейний альманах Центросоюзу: у 30-ліття діяльності», упорядкував збірник «Земельний банк іпотечний у 25-ліття його діяльності». Також науковець виступив редактором книги «Державні змагання Прикарпатської України» під псевдонімом Ортоскоп. У Празі та Ужгороді виходять брошури науковця: «Чого нам вчитися від данських селян?», «Як і чим гноїти?».

Протягом цього періоду, М. Творидло співпрацював з науково-популярним журналом у Галичині «Життя і знання». У рубриці «Господарство. Кооперація. Промисел» з'являються його статті: «Китай – рай праці», «Шовківництво у світі і у нас». На шпальтах журналу друкувалися статті автора пізнавального, політико-культурного характеру: «Як закладалася «Просвіта» в Ужгороді», «Чеська книжка в часах кризи», «Як чехи і словаки піддержують рідні видавництва». У 1940 р. емігрував у Краків, де опублікував кілька статей на економічні теми на шпальтах газети «Краковські вісті». У листопаді 1941 р. М. Творидло повертається до Львова, де працює до літа 1944 р. у дирекції «Центросоюзу». Під час німецької окупації, М. Творидло емігрував. З червня 1946 р. працював старшим бібліотекарем, старшим бібліографом бібліотеки Академії Наук. У квітні 1947 р. Миколу Творидла заарештували і звинуватили у зв'язках з ОУН. Помер науковець не у 1952 р. у Львові, а насправді у 1949 р. загинув у таборі в м. Караганда.